

Valtiovarainministeriö

Oikeusministeriön lausunto luonnoksista hallituksen esityksiksi rahanpesulainsäädännön muuttamiseksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon kolmesta hallituksen esitysluonnoksesta ja yhdestä valtioneuvoston asetyslunnoksesta, jotka liittyvät rahanpesulainsäädäntöön. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

1. HE-luonnos laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 8 luvun 7 §:n ja Finanssivalvonnasta annetun lain 42 a §:n muuttamisesta

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 8 luvun 7 §:ssä säädetään hallinnollisen seuraamuksen määräämisoikeuden vanhentumisesta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisaika yhtenäistettäisiin niin sanotun perusmuotoisen eli ei-jatketun ja jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viideksi vuodeksi. Momenttiin lisättäisiin säännökset siitä, että valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ennen vanhentumisajan päättymistä käynnistämät toimenpiteet epäillyn rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittaisivat vanhentumisajan kulumisen alusta. Lisäksi säädetäisiin vanhentumisajan katkaisemisen ohella seuraamusmaksun määräämistä koskevasta ehdottomasta takarajasta, joka olisi kymmenen vuotta siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta kymmenen vuotta siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Oikeusministeriö toteaa, että sääntelyä vaikuttaisi olevan mahdollista kirjoittaa hieman yksiselitteisemmäksi, esimerkiksi lisäämällä seuraavassa hakasulkeisiin merkityt sanat: ”Valvontaviranomainen ei saa määrätä seuraamusmaksua eikä aluehallintovirasto saa asianajajayhdistyksen tekemän esityksen johdosta määrätä seuraamusmaksua, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen edellä mainitun viiden vuoden sisällä aloitetut toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta. Seuraamusmaksua ei kuitenkaan saa määrätä, jos päätöstä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.”

Edellä mainittu huomio koskee vastaavasti myös esitysluonnoksen 2. lakiehdotusta.

2. HE-luonnos laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 4 luvun 2 §:n muuttamisesta

Lain (444/2017) 4 luvun 2 §:n 3 momentissa oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan kumottavaksi ja sen tilalle ehdotetaan säädettäväksi määräyksenantovaltuus rahanpesun selvittelykeskukselle. Voimassa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

säännökset epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen muodosta ja sisällöstä. Asetuksella ei kuitenkaan ole annettu mainittuja säännöksiä. Ehdotetun määräyksenantovaltuuden nojalla rahanpesun selvittelykeskus antaisi määräyksen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen teknisistä ja sisällöllisistä vaatimuksista.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätystä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Erityisen syyn viranomaisen norminantovaltan yhteydessä on katsottu olevan käsillä esimerkiksi silloin, kun kyseessä on tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon liittyy ainoastaan vähäistä harkintavallan käyttöä.

Oikeusministeriö toteaa, että lain 4 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan epäilyttävää liiketoimea koskevassa ilmoituksessa on oltava 3 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tuntemistiedot sekä tiedot liiketoimen laadusta, liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden määrästä ja valuutasta, varojen tai muun omaisuuden alkuperästä tai kohteesta ja syystä, joka teki liiketoimesta epäilyttävän, sekä siitä, onko liiketoimi suoritettu, onko se keskeytetty vai onko siitä kieltäydytty.

Viranomaisen määräyksenantovalta voi olla perusteltavissa ilmoituksen sellaisten teknisten vaatimusten osalta, jotka eivät vaikuta ilmoitettavien tietojen asiasisältövaatimuksiin. Oikeusministeriö pitää ehdotetun määräyksenantovaltan kannalta perusteltuna, että se rajataan nimenomaisesti ilmoituksen teknisiin vaatimuksiin. Oikeusministeriön mielestä tarkempien säännösten antaminen ”ilmoituksen sisällöllisistä vaatimuksista” voisi – säännöksen perustelutkin huomioiden – olla tällöin myös selkeämmin teknisiin seikkoihin liittyvä, esimerkiksi muodossa ”ilmoituksen sisällön asettelun vaatimuksista”.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 2 §:n mukaan selvittelykeskus on osa keskusrikospoliisia. Tässä suhteessa oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, onko viranomaisnormin antamistahona poliisihallinnossa (t. sisäasiainhallinnossa) aiheellista pitää selvittelykeskusta, vaiko sitä tahoa, johon selvittelykeskus on hallinnollisesti alisteisessa asemassa (keskushallintoviranomaisen).

Oikeusministeriö toteaa, että vaikka esitysluonnoksen keskeisenä sisältönä on määräyksenantovaltuuden säätäminen viranomaiselle, esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisympäristystä koskevassa jaksossa tätä kysymystä ei lainkaan käsitellä. Oikeusministeriö pitää asianmukaisena, että sikäli kuin ehdotetaan viranomaiselle annettavaksi määräyksenantovaltaa, sääntelyä arvioidaan mainitussa jaksossa suhteessa siihen, täyttääkö se perustuslain 80 §:ssä säädetyt edellytykset.

3. HE-luonnos laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 3 lukuun ehdotetaan uutta 13 b §:ää, jonka mukaan kansainvälisen järjestön olisi laadittava ja pidettävä ajan tasalla luettelo merkittävistä julkisista tehtävistä kyseisen kansainvälisen järjestön Suomessa sijaitsevassa toimipaikassa. Kansainvälisen järjestön olisi toimitettava ajantasainen luettelo ulkoministeriölle ilman aiheetonta viivytystä. Pykäläluonnoksen perusteluissa todetaan sääntelyn perustuvan viidennen rahanpesudirektiivin 20 a artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on pyydettävä kutakin alueillaan akkreditoitua kansainvälistä järjestöä laatimaan ja pitämään ajan tasalla luettelo merkittävistä julkisista tehtävistä kyseisessä kansainvälisessä järjestössä 3 artiklan 9 alakohdan soveltamiseksi.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että 13 b § on mainitusta direktiivistä poiketen kirjoitettu velvoittavaan muotoon (on laadittava, pidettävä ja toimitettava), jolloin esityksessä olisi asianmukaista arvioida kansainvälisen järjestön velvoittamista toimimaan luonnostellulla tavalla yksipuolisesti kansallisella lailla ylipäätään tai sen lisäksi mitä on sovittu osapuolten välillä sopimuksissa.

Esitysluonnoksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisympäristystä koskevassa jaksossa käsitellään lyhyesti esityksen suhdetta perustuslain 13 §:n yhdistymis- ja kokoontumisvapauteen. Oikeusministeriön käsityksen mukaan esitysluonnoksen suhde perustuslain 13 §:ään jää vähintään ohueksi ja josko sellaiseksi, että sitä olisi edes perusteltua tuoda esiin hallituksen esityksessä.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Veli-Pekka Hautamäki

Jakelu VM Valtiovarainministeriö

Tiedoksi Kansliapäällikkö Pekka Timonen
Lainsäädäntöjohtaja Susanna Siitonen
Ministerin erityisavustaja Jonna Ijäs

VN/17751/2023-OM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: